Limba și literatura română

Caietul elevului

Clasa a VIII-a

Florentina Sâmihăian
Sofia Dobra
Monica Halaszi
Anca Davidoiu-Roman
Horia Corcheș

art Klett

Unitatea I. Ce înseamnă prietenia?

Lectură

Textul epic 8
Structuri textuale combinate. Textul discontinuu 16

Limbă română

Categoriile semantice (actualizare) 18
Derivarea. Compunerea (actualizare) 21
Conversiunea. Familia de cuvinte 24
Împrumuturile 28
Registrele limbii. 30
Fonetica 32

Redactare

Etapele scrierii. Integrarea feedbackului 34
Importanța elementelor de grafică în prezentarea unui text scris 36
Evaluare 38

Unitatea II. Cum sunt ceilalți?

Lectură

Textul dramatic 42
Textul nonliterar. Cronica de spectacol 50

Limbă română

Construcții active. Construcții pasive cu verbul *a fi* 54
Predicatul (actualizare) 56
Construcții cu pronume reflexive 58
Construcții impersonale 60
Subiectul (actualizare) 62
Construcții incidente 64
Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor 66

Redactare

Cronica de film. Redactarea de mână și computerizată. Etica redactării: originalitatea . . 68
Evaluare 70

Unitatea III. Unde găsim frumusețea?

Lectură

Textul liric. Frumusețea naturii și a artei 74
Compararea textelor sub aspectul conținutului și al structurii 82

Limbă română

Fraza. Coordonarea 88
Fraza. Subordonarea. Elipsa 91
Atributul. Apoziția 94
Atributiva 96

Redactare

Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, analogie 98
Evaluare 102

Unitatea IV. Ce este adevărul?

Lectură

Textul epic 106
Textul nonliterar. Textul multimodal. Reclama 114

Limbă română

Complementul direct. 118
Completiva directă 120
Complementul indirect 122
Completiva indirectă 124
Complementul prepozițional 126
Completiva prepozițională 128

Redactare

Tipare textuale de structurare a ideilor: pro-contra 130
Evaluare 132

Unitatea V. Încotro se îndreaptă lumea?

Lectură

Textul epic de mare întindere 136
Textul nonliterar (textul de opinie) 143

Limbă română

Circumstanțialul de loc 146
Circumstanțiala de loc 148
Circumstanțialul de timp 150
Circumstanțiala de timp 152
Circumstanțialul de mod 154
Circumstanțiala de mod 156
Circumstanțialul de cauză 158
Circumstanțiala de cauză 160
Circumstanțialul de scop 162
Circumstanțiala de scop 164
Construcții concesive 166
Construcții condiționale 168

Redactare

Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor 170

Evaluare 174

U1 Ce înseamnă prietenia?

Competențe generale și specifice

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale

2.2. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor şi al structurii

2.4. Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor şi a atitudinilor de lectură

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

3.2. Redactarea, individual şi/sau în echipă, a unor texte pentru a fi prezentate în fața unui public sau/și pentru a fi publicate

3.4. Exersarea constantă în activitățile de redactare a strategiilor de corectare a comportamentelor şi a atitudinilor ineficiente sau inadecvate

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

4.2. Aplicarea achizițiilor lingvistice pentru înțelegerea şi producerea unor texte diverse

4.3. Analizarea elementelor de dinamică a limbii, prin utilizarea achizițiilor de sintaxă, morfologie, fonetică, lexic şi semantică prin raportare la limbile moderne

4.4. Valorificarea relației dintre normă, abatere şi uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare

Textul epic

1 Citește fragmentele extrase din romanul *Lumea Sofiei* de Jostein Gaarder, scris în 1991 și apărut în traducere în limba română în 2006, la Editura Univers.

Scriitorul norvegian Jostein Gaarder a scris romanul *Lumea Sofiei* cu gândul că poate face cunoscute ideile care au preocupat filosofii europeni pe înțelesul unei fete de 14 ani, Sofie. Romanul poate fi citit ca un thriller în care căutarea înțelepciunii devine o aventură palpitantă, răsplătită, după fiecare pas înainte, cu câte o nouă poveste despre aventura filosofiei înseși.

Lumea Sofiei

de Jostein Gaarder

(fragmente)

Sofie Amundsen se întorcea acasă de la școală. Prima bucată de drum o făcuse împreună cu Jorunn. Discutaseră despre roboți. Jorunn considera creierul omenesc ca fiind un computer mai complicat. Sofie nu era atât de sigură dacă să fie sau nu de acord. Omul trebuie să fie ceva mai mult decât o mașină, nu? [...]

Sofie își aruncă ghiozdanul într-un colț și-i puse lui Sherekan în față o farfurioară cu hrană de pisică. Apoi se lăsă să cadă, ținând în mâini plicul acesta misterios, pe un taburet de bucătărie.

Cine ești tu?

Dacă ar fi știut! Era, bineînțeles, Sofie Amundsen, avea 14 ani, dar cine era fata asta? Ea nu descoperise încă acest lucru cu adevărat. [...] Sofie se opri în fața oglinzii și se privi în ochi. [...] Nu fusese niciodată cu adevărat mulțumită de propriul aspect. Auzea adesea spunându-se că avea ochi migdalați, frumoși, dar asta o spuneau ceilalți numai pentru că nasul îi era cam prea mic și gura cam prea mare. Urechile îi erau, pe lângă asta, așezate mult prea aproape de ochi. Cel mai rău era părul ei lins, care nu se lăsa deloc așezat cum trebuie. [...]

Nu era oare puțin cam nostim că nici nu știa cine era ea cu adevărat? Și nu era oare o înfruntare din partea ei să se supere că nu putea decide propria înfățișare? Prietenele și le-ar fi putut alege, dar pe ea însăși nu ea se alesese. Nici nu hotărâse ea însăși măcar să fie o ființă omenească. [...]

Sofie alergă spre poarta grădinii și ridică clapa cutiei de scrisori. Tresări când descoperi acolo un plic cu totul identic cu cel pe care-l avea în mână.

Și pe plicul acesta era scris numele ei. Îl deschise și scoase un bilețel alb care arăta la fel cu celălalt.

De unde vine lumea? scria acolo.

N-am nicio idee, se gândi Sofie. Așa ceva nu știe nimeni! Și totuși – Sofie găsea că această întrebare era îndreptățită. Pentru prima dată în viața ei se gândea că era aproape cu neputință să trăiești într-o lume fără *a te întreba* cel puțin de unde pornea această lume. [...]

Cine o smulsese pe Sofie din viața ei de toate zilele și o confruntase deodată cu marile ghicitori ale Universului? [...]

Sofie pornise de la gândul că cel care scrisese acele scrisori anonime avea să-i mai dea de știre singur. Hotărî ca pentru moment să nu pomenească nimănui despre aceste scrisori.

La școală îi venea greu să se concentreze la ce spunea profesorul. Sofie constată deodată că el vorbea doar despre niște lucruri fără importanță. De ce nu le spunea mai bine ce anume este o ființă omenească – sau ce este lumea și cum s-a putut naște ea? [...]

Când sună după ultima oră de curs, ea o luă atât de repede la fugă din curtea școlii, încât Jorunn trebui să dea zor din toate puterile să o ajungă.

După o vreme, Jorunn o întrebă:

— Facem o partidă de cărți în seara asta?

Sofie ridică din umeri.

— Am impresia că nu mă mai interesează așa de tare să joc cărți.

Jorunn se uită la ea ca picată din nori.

— Nu? Atunci mai bine să ne jucăm badminton?

Sofie era cu ochii în pavaj și apoi se întoarse spre prietena ei.

— Am impresia că nici badmintonul nu mă interesează atât de mult.

— Asta-i bună!

Sofie simțea în glasul Jorunnei o undă de amărăciune.

— Dar poate c-o să-mi spui și mie ce a devenit așa dintr-odată atât de important pentru tine?

Sofie clătină din cap.

— Asta... e secret.

— Phui! Atunci, sigur te-ai îndrăgostit.

Amândouă merseră mai departe multă vreme împreună fără să mai spună nimic. [...] Sofie nu se simțea în apele ei, dându-și seama că o jignise fără rost pe Jorunn. Dar ce i-ar fi putut răspunde? Că era dintr-odată atât de preocupată de întrebarea

cine era ea și de unde se născuse lumea, încât nu mai avea timp să se joace badminton? Prietena ei ar fi înțeles asta? [...]

Simțea că-i bate inima mai repede când deschise cutia de scrisori. [...] Sperase atât de mult să mai vină o nouă scrisoare de la acel necunoscut.

Când închise poarta în spatele ei, descoperi pe unul dintre acele plicuri mari propriul nume. Pe partea cealaltă, acolo unde era lipit plicul, scria: *Curs de filosofie. De umblat cu el cu cea mai mare grijă.*

Sofie alergă într-un suflet pe aleea de pietriș și-și lăsă ghiozdanul pe treptele de la ușa bucătăriei. Alergă în grădina din spatele casei și-și căută ascunzișul din peșteră. Plicul acesta mare trebuia deschis acolo.

În plic erau trei coli mari scrise la mașină și prinse laolaltă cu o agrafă de birou. Sofie începu să citească.

„Ce este filosofia?

Dragă Sofie! Mulți oameni au tot felul de hobby-uri. Unii colecționează monede vechi sau timbre, alții se ocupă de bricolaje și meșteșugărie, alții își consacră tot timpul liber vreunui sport.

Multora le place să citească. Dar lecturile noastre sunt foarte diferite. Unii citesc numai ziare sau comicsuri, altora le plac romanele, alții preferă cărți pe variate teme, cum ar fi astronomia, viața animalelor sau invențiile tehnice.

Dacă pe mine mă interesează caii sau pietrele prețioase, nu pot pretinde ca toți ceilalți oameni să-mi împărtășească aceste interese. Dacă stau fascinat în fața televizorului la toate transmisiunile sportive, trebuie să accept totuși că alții găsesc sportul plictisitor.

Există totuși ceva care ar trebui să intereseaze pe toată lumea? Există ceva care să-i privească pe toți oamenii – indiferent cine ar fi ei sau unde ar locui ei în lumea asta mare? Da, dragă Sofie, există întrebări care ar trebui să-i preocupe pe toți oamenii. Și despre asemenea întrebări este vorba în cursul acesta.

Care este lucrul cel mai important în viață? Când punem această întrebare cuiva dintr-o țară unde bântuie foamea, răspunsul este: mâncarea. Dacă punem aceeași întrebare unuia care suferă de frig, atunci răspunsul este: căldura. Și dacă-l întrebăm pe un om care se simte însingurat și părăsit, atunci e sigur că răspunsul va fi: comunicarea cu alți oameni.

Dar dacă toate aceste necesități sunt satisfăcute, mai există atunci ceva de care să aibă nevoie toți oamenii? Filosofii spun că da. Ei spun că omul nu trăiește numai cu pâine. Firește că toți oamenii trebuie să mănânce. Și toți au nevoie și de dragoste, și de îngrijiri. Dar mai există ceva de care au

Grădina filosofiei, Budapesta, Ungaria

nevoie toți oamenii. Simțim nevoia de a descoperi cine suntem și de ce trăim.

Să te interesezi așa, doar ca să afli răspunsul la întrebarea pentru ce trăim, nu este deci un interes la fel de „întâmplător“ cum ar fi cel care-l preocupă pe colecționarul de timbre. Cel pe care îl preocupă asemenea întrebări se interesează de un subiect pe care oamenii l-au discutat de aproape tot atât de multă vreme de când trăiesc pe planeta aceasta. Cum au luat naștere Cosmosul, globul pământesc și viața aici pe pământ reprezintă o întrebare mai importantă decât cine a câștigat cele mai multe medalii de aur la ultimele Jocuri Olimpice.

Cel mai bun mod de a aborda filosofia este să pui întrebări filosofice:

Cum a fost creată lumea? Se află în spatele a ceea ce se întâmplă o voință sau un sens? Există viață după moarte? Cum am putea obține în primul rând un răspuns la asemenea întrebări? Și înainte de toate: Cum ar trebui să trăim?

Asemenea întrebări oamenii și le-au pus din toate timpurile. Nu cunoaștem nicio cultură care să nu se fi întrebat cine sunt oamenii și de unde se naște lumea.

În fond, nici nu putem pune chiar atât de multe întrebări filosofice. Le-am și citat pe unele dintre cele mai importante. Însă istoria ne arată multe *răspunsuri* diferite la fiecare dintre întrebările izolate pe care le-am ridicat.

Este deci mai ușor să pui întrebări filosofice decât să le răspunzi.

Și astăzi fiecare om în parte trebuie să găsească răspunsurile *lui* la aceste întrebări. Nu putem verifica într-o enciclopedie dacă există Dumnezeu sau viață după moarte. Enciclopedia nu ne spune nici cum trebuie să trăim. Dar să citim ceea ce au

gândit alți oameni, asta poate să ne fie totuși de un ajutor, dacă trebuie să ne facem propria imagine despre viață și despre lume. [...] “

Sofie simțea că o cuprinde sfârșeala. Mai era oare acolo? Nu mai știa nici măcar dacă atâta vreme cât citise toate astea fusese în stare să-și tragă suflul.

Cine adusese scrisoarea? Cine? Cine?

Traducere din limba engleză
de Mircea Ivănescu

2 **Completează răspunsurile tale la întrebările de mai jos.**

Ce gânduri ți-au trecut prin minte citind fragmentele date?	**Ce emoții ai trăit pe parcursul lecturii?**
Ce idee te-a surprins?	**Ce întrebare i-ai pune autorului?**

3 **Alege, din norul de cuvinte de mai jos, pe acelea pe care le consideri cuvinte-cheie pentru fragmentele reproduse.**

4 **Rezumă textul în spațiul de mai jos, folosindu-te de cuvintele-cheie selectate la exercițiul anterior.**

5 **Alege fragmentul care ți se pare cel mai important pentru identificarea temei romanului *Lumea Sofiei*. Justifică-ți răspunsul.**

.....

.....

.....

.....

.....

6 **La ce persoană sunt relatate întâmplările în acest text?**

.....

7 **Alege varianta de răspuns care ți se pare adevărată.**

Naratorul:

a știe totul despre întâmplările și personajele narațiunii;

b știe mai puțin decât personajul principal despre întâmplări și personaje;

c știe la fel de multe despre întâmplări și personaje ca personajul principal.

8 **Ce ai aflat din text despre Sofie? Notează-ți răspunsul în cadran.**

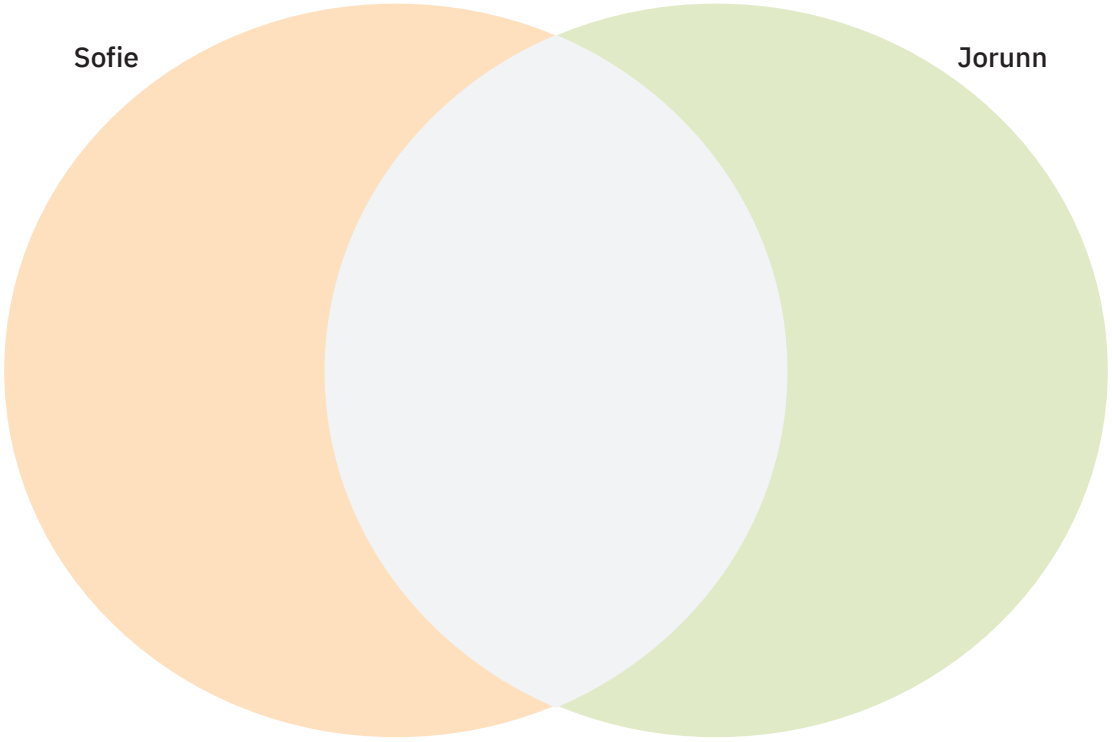

9 **Ce trăsături ale fetei poți deduce din următoarele secvențe? Notează răspunsul în dreptul citatelor extrase din text.**

Secvențe din text	Trăsături ale personajului
„îi puse lui Sherekan în față o farfurioară cu hrană de pisică“	
„ea nu descoperise încă acest lucru“	
„Pentru prima dată în viața ei se gândea că era aproape cu neputință să trăiești într-o lume fără *a te întreba* cel puțin de unde pornea această lume.“	
„Am impresia că nu mă mai interesează așa de tare să joc cărți.“	

„Sperase atât de mult să mai vină o nouă scrisoare de la acel necunoscut.“	
„Sofie simțea că o cuprinde sfârșeala. Mai era oare acolo? Nu mai știa nici măcar dacă atâta vreme cât citise toate astea fusese în stare să-și tragă suflul.“	

10 **Între Sofie și prietena ei, Jorunn, pare a interveni o răceală. Care sunt părerile și interesele diferite ale celor două fete? Ce le leagă totuși, ce au în comun? Notează-ți răspunsurile în diagrama Venn.**

11 **Sofie și Jorunn au păreri diferite despre creierul omenesc. Ești mai degrabă de acord cu Jorunn, care crede că este „un computer mai complicat“ sau crezi, la fel ca Sofie, că „omul trebuie să fie ceva mai mult decât o mașină“? Justifică-ți răspunsul.**

.....

.....

.....

12 **Care dintre cele două personaje îți este mai apropiat? În ce măsură te identifici cu acesta? Motivează-ți răspunsul.**

.....

.....

.....

13 **Precizează un sinonim pentru adjectivul *nostim* în contextul „Nu era oare puțin cam nostim că nici nu știa cine era ea cu adevărat“?**

.....

14 Cum explici faptul că Sofie crede că încă nu a descoperit cine este? Ce ar putea să afle despre ea pentru a se cunoaște „cu adevărat“?

.....

.....

.....

15 Tu crezi că ai ajuns să te cunoști „cu adevărat“? Scrie câteva lucruri esențiale despre tine în palma desenată alături.

16 De ce crezi că Sofie nu îi dezvăluie prietenei sale Jorunn preocupările din ultima vreme?

.....

.....

.....

.....

.....

17 Cum interpretezi faptul că Jorunn crede că Sofie este îndrăgostită și că de aceea se comportă ciudat?

.....

.....

.....

18 Ai simțit și tu în anumite momente că nu-i poți dezvălui prietenei/prietenului tău cel mai bun ce te preocupă? Din ce cauză crezi că s-a întâmplat asta?

.....

.....

19 Lucrurile despre care află la școală i se par adolescentei „fără importanță“, în comparație cu preocupările ei. Notează întrebările la care Sofie vrea să afle un răspuns și despre care nu se discută la școală.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20 **Peștera este un simbol cu mai multe semnificații. Bifează, dintre variantele de mai jos, explicația potrivită faptului că Sofie alege peștera pentru a citi scrisorea pe care a primit-o.**

- ☐ În tradițiile inițiatice grecești, peștera reprezintă lumea.
- ☐ În unele interpretări, peștera reprezintă inconștientul și primejdiile lui.
- ☐ Peștera mai este considerată un uriaș receptacul de energie și este asociat practicilor vrăjitorești.
- ☐ În tradițiile extrem-orientale, peștera este simbolul nașterii și al inițierii, o întruchipare a cosmosului.
- ☐ Peștera este locul inițierii, care reprezintă o nouă naștere.

21 **Lucrați în grupe de 3 – 4 elevi și notați pe un poster trei idei pe care le-ați reținut din scrisoarea ce reprezintă primul curs de filosofie pentru Sofie.**

22 **Cum ți s-a părut acest curs? Poți alege dintre variantele de mai jos sau poți propune un alt răspuns.**

interesant		dificil		plicticos	
	amuzant		profund		accesibil

23 **Formulează o definiție simplă a filosofiei, având în vedere explicațiile din scrisoare privind modul în care trebuie abordată această știință.**

.....

.....

24 **Notează trei dintre întrebările pe care și le pun filosofii de când lumea.**

.....

.....

.....

25 **Ți-ai pus și tu vreuna dintre aceste întrebări? Dacă răspunsul este afirmativ, notează-o mai jos. Dacă răspunsul este negativ, notează întrebarea care ți-a stârnit interesul, dintre cele menționate în scrisoarea primită de Sofie.**

.....

.....

26 **Discutați în perechi despre deosebirea dintre întrebările filosofice și cele considerate mai puțin importante.**

27 **Ești de acord cu ideea că toți oamenii simt nevoia „de a descoperi cine suntem noi și de ce trăim“? Justifică-ți răspunsul.**

.....

.....

.....

28 **De ce crezi că este important ca „fiecare om în parte [...] să-și găsească răspunsurile *lui*“ și cum poate ajunge fiecare individ să găsească aceste răspunsuri?**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

29 **„Ce este prietenia?“ poate fi considerată o întrebare filosofică? Justifică-ți răspunsul.**

.....

.....

.....

30 **Sofie afirmă că își poate alege prietenii, dar nu și pe ea însăși. Notează un criteriu în funcție de care îți alegi prietenii.**

.....

31 **Consideri că autorul anonim al scrisorilor este, într-un fel, prietenul Sofiei? Ce rol are acesta în formarea adolescentei?**

.....

.....

32 **Ți-ai dori să ai și tu un astfel de prieten sau te mulțumești cu prietenii de vârsta ta? Justifică-ți răspunsul.**

.....

.....

33 **Numele fetei este de origine greacă și are la origine substantivul *sophia*, care se traduce prin „înțelepciune“. Crezi că personajului i se potrivește acest nume? Explică.**

.....

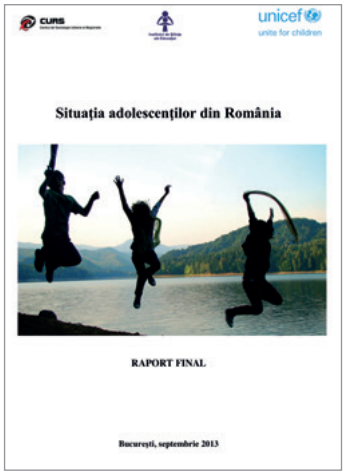
.....

34 **Identifică diferitele structuri textuale din text și subliniază câte una din fiecare, conform codului de culori de mai jos.**

structură narativă	structură descriptivă	structură dialogată	structură explicativă	structură argumentativă

Structuri textuale combinate. Textul discontinuu

1 **Într-un studiu intitulat *Situația adolescenților din România*, realizat în 2013 de CURS (Centrul de Sociologie Urbană și Regională), Institutul de Științe ale Educației și UNICEF (Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite), este prezentată o statistică, sub forma unui tabel, privind instanțele de capital social la care apelează adolescenții între 10 și 17 ani atunci când au diferite probleme. Acestea din urmă sunt notate în tabel în prima coloană. Instanțele de capital social sunt părinții sau bunicii, profesorii, prietenii sau colegii, asistenții sociali, vecinii, serviciile publice precum numărul de urgență sau Telefonul Copilului. Aceste instanțe sunt notate în primul rând al tabelului. Citește *Tabelul 5. Proporția adolescenților care apelează la instanțele de capital social* și apoi răspunde la întrebări.**

Tabel 5. Proporția adolescenților care apelează la instanțele de capital social

	Părinți/ bunici	Profesori	Prieteni/ colegi	Asistent social	Vecin	Urgență	Telefonul Copilului	Altcineva	NS/ NR
1. probleme de învățare	60%	26%	9%	0%	0%	0%	0%	1%	4%
2. probleme cu colegii	42%	30%	23%	0%	0%	0%	0%	1%	4%
3. probleme cu părinții	36%	6%	32%	2%	1%	0%	1%	7%	15%
4. probleme legate de dragoste	39%	0%	40%	0%	1%	0%	0%	3%	17%
5. probleme de sănătate	88%	0%	3%	1%	0%	2%	0%	3%	3%
6. altceva?	8%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	90%

https://www.unicef.ro/wp-content/uploads/Studiu-privind-situatia-adolescentilor-din-Romania.pdf

2 **Bifează A (adevărat) în dreptul enunțurilor adevărate și F (fals) în dreptul celor false, având în vedere informațiile din tabel.**

	A	F
a Când au probleme de învățare, adolescenții apelează cel mai adesea pentru sprijin la părinți sau la profesori.	☐	☐
b În cazul unor probleme cu colegii, adolescenții apelează cel mai frecvent la ajutorul prietenilor sau al altor colegi.	☐	☐
c Dacă relația cu părinții este deteriorată, adolescenții preferă să apeleze la părinți sau la bunici pentru sprijin.	☐	☐
d Atunci când au probleme sentimentale, adolescenții le discută cel mai adesea cu vecinii.	☐	☐
e Când au probleme de sănătate, adolescenții apelează în cea mai mare măsură la părinți sau la bunici.	☐	☐
f Telefonul Copilului este folosit de adolescenți în mică măsură, doar când au probleme cu părinții.	☐	☐
g 90% din totalul adolescenților cărora li s-a aplicat chestionarul nu au răspuns sau nu au știut să indice alte probleme pe care le au.	☐	☐